

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN
CİNSİYET, YAŞ VE SPOR TÜRÜNE OLAN ETKİSİ**
**THE EFFECT OF THE PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS HIGH SCHOOL STUDENTS' PERSONAL
CHARACTERISTICS TO GENDER, AGE AND SPORTS TYPE**

Kazım NAS*

Öz

Bu çalışma beden eğitim ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin kişilik özelliklerinin cinsiyet, yaş ve spor türüne olan etkisinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya 2017-2018 Eğitim-Öğretim döneminde Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenim gören 95 kadın, 132 erkek olmak üzere toplam 227 öğrenci (Yaş Ort.= 21,58±1,98) oluşturmaktadır. Öğrencilerin kişilik özelliklerinin cinsiyet, yaş ve spor türüne olan etkisini belirlemek için Francis ve ark. (1992) tarafından geliştirilen "Eysenck Kişilik Anketi" kullanılmış, verilerin istatistiksel analizinde SPSS 25.0 programı kullanılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının normal dağılım gösterip göstermediğini test etmek amacı ile Basıklık (Kurtosis) ve Çarpıklık (Skewness) değerleri gözlenmiş ve bunun sonunda kişilik ölçeğinin tüm alt boyutlarının normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre temel farklılıkları tespit etmek için Manova ve ANOVA analizi yapılmıştır. Sonuç olarak; çalışmaya katılan öğrencilerin, kişilik düzeyleri açısından orta düzeyde kişilik düzeyine sahip oldukları ve kişilik düzeylerinin spor yapma, yaş ve cinsiyet arasında etkileşimin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kişilik, Spor, Öğrenci.

Abstract

The aim of the study was to examine the effect of the physical education and sports high school students' personal characteristics to gender, age and sports type . 95 females and 132 males, totally 227 students (Mage = 21.58 ± 1.98) students studying at Karamanoglu Mehmetbey University Physical Education and Sports High School during the 2017-2018 academic year voluntarily participated in this study. In order to determine the students' personal characteristics to gender, age and sports type, Eysenck Personality Qestionnaire developed by Francis et al. (1992) was used and the SPSS 25.0 program was used for the statistical analysis of the data. Kurtosis and Skewness values were observed in order to test whether the subscales of scale showed normal distribution and at the end of which all subscales of personality scale showed normal distribution. According to this, Manova and ANOVA analysis to determine the main differences were performed. As a result; it has been identified that students have mid-level personality. personality levels have no interaction among doing sports, age and gender,

Keywords: Personality, Sports, Students.

GİRİŞ

Fiziksel beceri ve yeteneklerdeki çeşitlilikler müsabaka sonuçlarını etkileyebilir. Ancak birçok müsabakada, sporcuların kazanma ya da kaybetmeleri, müsabaka gününde ki performanslarına bağlıdır. Fiziksel açıdan sporcuların denklığı durumunda ise başarılı olan genellikle zihinsel becerileri daha üst seviyede olan sporcular olmaktadır (Weinberg ve Gould, 2015). Kişi biyo-psiko-sosyal bir varlıktır. Bilişsel, duyuşsal, fiziksel ve sosyal yönleriyle insan bir bütündür. Kişilerin ortaya koyduğu sportif yetenekler, bu temel unsurların bir arada bulundurulması ve ihtiyaç duyulan çalışmaların birlikte planlanması, uygulanması ile yeterli düzeye getirilebilir (Erdoğan ve Kocaekşi, 2015). Bu nedenle psikolojik ve zihinsel unsurların, sporcu seçimlerinde fizyolojik, motorik, teknik ve taktik gibi özellikleri aynı düzeyde olan sporcuların arasındaki farkı belirleyen faktörlerden olduğu söylenebilir. Sezon boyunca, sporcunun zihinsel olarak göstereceği performans kendisinin ve takımının sahada ki başarısı üzerinde etkili bir rol oynayabilir. Özellikle takımların çok sık müsabaka yaptıkları dönemlerde sahadaki performansta görülecek düşüşlerden dolayı, sporcuların psikolojik yönden yeterliliklerine duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır. Sporcular, yüksek seviyede antrenman, deplasman yolculukları ve yoğun maç programları sebebiyle fizyolojik ve psikolojik olarak olumsuz yönde etkilenmekte ve bundan dolayı performanslarında düşüşler görülmektedir. Son yıllarda spor psikologlarının performans arttırmak için yaptıkları işler giderek önem kazanmaya başlamıştır. Bazı teknik direktörler, antrenörler ve sporcular, spor psikolojisine inanmayarak bu konuda rakiplerinden geri kalmışlardır (Altıntaş ve Akalan, 2008). Spor psikolojisinde muhtemelen en sık kullanılan ama en az anlaşılan konulardan birisi de zihinsel dayanıklılıktır (Graham, Hanton ve Connaughton, 2002). Ayrıca sporcuların performansı için önemli arz eden faktörlerden biri de kişiliktir. Tazegül (2014) yapmış olduğu

*Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Karaman, kazimnas@kmu.edu.tr

çalışmada, kişilik özelliklerinin kişideki kaygıyı azalttığı ve kişiye özgüven kattığını sosyal ilişkilerde iyi olmasına neden olduğu yönünde sonuçlara ulaşmıştır (Tazegül, 2014, s. 541). Kişilik, insanın kendisine özgü olan özellikleri bir araya getiren, ruhsal bir bütünlüktür. Bu bütünlük kendi içinde, kişinin bedensel yapısını, fiziksel görünümünü, zekâsını, yeteneklerini, heyecanını, tepkilerini, duygularını, ilgilerini ve genel kültürünü içine almaktadır (Adasal, 1979, s. 19).

Bu çalışmanın amacı, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrencilerin kişilik özelliklerinin cinsiyet, yaş ve spor türüne olan ilişkisini incelemektir.

1.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

1.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin kişilik özelliklerinin cinsiyet, yaş ve spor türüne olan etkisinin yordayıcılığını incelemeyi amaçlayan betimsel bir çalışmadır. Betimsel yöntem var olan olay/olguyu araştırmacının müdahalesi olmadan tanımlamayı amaçlayan araştırma yöntemidir (Karasar, 1995). Betimsel çalışmalar belirli bir grubun tipik özelliklerini tanımlamayı, belirli bir grupta yer alan insanların belirli durumlar karşısında nasıl davranışlar ortaya koyacaklarını kestirmeyi ve bu konuda çıkarımlar yapmayı hedefler (Borg- Gall, 1989).

1.2. Araştırma Grubu

Araştırma grubunu; 2017-2018 Eğitim-Öğretim döneminde Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören 95 kadın, 132 erkek olmak üzere toplam 227 öğrenci (Yaş Ort.= 21,58±1,98) oluşturmaktadır. Araştırma ölçeği, öğrenim gördükleri yerde öğrencilerle yüz yüze görüşülerek gönüllülük esasına göre uygulanmıştır.

1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma ile ilgili belirlenen amaçlara ulaşabilmek için gerekli olan veri toplama araçları sırasıyla aşağıda verilmiştir:

1.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların kişisel özellikleri hakkında bilgi toplamak ve araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmak amacıyla araştırmacı tarafından 4 maddeden (Cinsiyet, Yaş, Spor Yapma Süresi ve Spor Türü) oluşan bilgi formu hazırlanmıştır.

1.3.2. Eysenck Kişilik Anketi-Kısaltılmış Formu (EKA-GGK)

Francis ve ark. (1992), Eysenck Kişilik Anketi (Eysenck & Eysenck 1975) ve aynı anketin kısa formunu (48 madde) (Eysenck, Eysenck & Barrett 1985) gözden geçirerek EKA-GGK'yı oluşturmuştur. Anket, 24 madde olup, kişiliği 3 ana faktörde değerlendirmektedir: dışadönüklük, nörotisizm, psikotisizm. Ayrıca yalan söyleme alt ölçeği ile anketin uygulanması esnasındaki yanlılığı engellemek ve geçerliliği ile ilgili kontrol amaçlanmaktadır. Her bir faktörün 6 madde ile değerlendirildiği bu ankette katılımcıdan 24 soruya Evet (1)-Hayır (0) formatıyla cevap vermeleri istenir. Her bir kişilik özelliği için alınabilecek puan 0 ile 6 arasında değişmektedir. Yapılan bu çalışmanın, iç tutarlılık (Cronbach Alpha) güvenilirlik katsayıları; toplam kişilik için .77, kişilik alt boyutlarından dışa dönüklük için .72, nörotisizm için .73, psikotisizm için .75 ve yalan için .77 olarak bulunmuştur.

1.4. Verilerin Toplanması

İlk olarak araştırmanın amacına ilişkin mevcut bilgiler, literatürün taranmasıyla sistematik bir şekilde verilmiştir. Böylece konu hakkında teorik bir çerçeve oluşturulmuştur. İkinci olarak, Eysenck ve diğ. (1985) tarafından gözden geçirilerek oluşturulan "Eysenck Kişilik Anketi" ile katılımcıların kişisel bilgilerini toplamak bilgi formu kullanılmıştır.

1.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi ve değerlendirilmesi aşamasında; veriler Microsoft Excel 2003 programında düzenlenmiş Spss 25.0 for windows paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Katılımcıların kişisel bilgilerinin dağılımlarını belirlemek için yüzde ve frekans yöntemi kullanılmıştır. Her iki ölçeğin alt boyutlarının normal dağılım gösterip göstermediğini test etmek amacı ile Basıklık (Kurtosis) ve Çarpıklık (Skewness) değerleri gözlenmiş ve bunun sonunda kişilik ölçeğinin tüm alt boyutlarının normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre temel farklılıkları tespit etmek için Manova ve ANOVA analizi yapılmıştır.

2. BULGULAR

2.1. Araştırma Grubunun Kişisel Özellikleri

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin veriler ve yorumları aşağıda verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Dağılımı

Katılımcıların Kişisel Özellikleri		n	%
Cinsiyet	Kadın	95	41,9
	Erkek	132	58,1
Yaş	18-20 Yaş	113	49,8
	21-23 Yaş	114	50,2
Spor Türü	Bireysel	112	49,3
	Takım	115	50,7
Spor Yapma Süresi	2 yıl ve altı	31	13,7
	3-5 yıl	52	22,9
	6-8 yıl	92	40,5
	9 ve +	52	22,9

Tablo 1'e bakıldığında, katılımcıların cinsiyet değişkenine göre % 41.9'u kadın katılımcıyken % 58.1'i erkek katılımcıdan oluşmaktadır. Yaş değişkenine göre % 49.8'i 18-20 yaş iken % 50.2'si ise 21-23 yaş aralığındadır. Spor türü değişkenine göre % 49.3'ü bireysel takımlarda görev almakta iken % 50.7'si ise takım sporlarında görev almaktadır. Spor yapma süresi değişkenine göre % 13.7'si 2 yıl ve altı, % 22.9'u 3 ile 5 yıl arası, % 40.5'i 6 ile 8 yıl arası ve % 22.9'u ise 9 ve üzeri yıl spor yapmaktadırlar.

Tablo 2: Katılımcıların Kişilik Düzeyi Toplam Puan ve Alt Boyut Düzeylerine İlişkin Sonuçları

		n	\bar{X}	Ss	Min	Max
Kişilik	Kişilik Genel	227	35,3304	3,43216	24,00	48,00
	Kişilik Dışadönük	227	8,3877	1,27238	6,00	12,00
	Kişilik Nörötisizm	227	8,5551	1,73468	6,00	12,00
	Kişilik Psikotisizm	227	9,0132	1,16163	6,00	12,00
	Kişilik Yalan Söyleme	227	9,3744	1,41605	6,00	12,00

Tablo 2'de katılımcıların kişilik açısından geneline ait toplam ve alt boyutlarına ilişkin puan ortalamaları incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda; araştırma kapsamına alınan katılımcıların kişilik toplam puan ortalaması $\bar{X} = 35.33$ ile orta seviyeye yakın, kişilik alt boyutlarından dışa dönük puan ortalaması $\bar{X} = 8.38$ ile orta seviyeye yakın, nörötisizm puan ortalaması $\bar{X} = 8.55$ ile orta seviyede, psikotisizm puan ortalaması $\bar{X} = 9.01$ ile orta seviyede olduğu ve yalan puan ortalaması $\bar{X} = 9.37$ ile orta seviyenin üzerinde olduğu söylenebilir.

Tablo 3: Katılımcıların Kişilik Düzeyi MANOVA Tablosu

		F	Hipotez df	Hata df	Sig.
Yaş	Pillai's Trace	,496 ^b	4,000	216,000	,738
	Wilks' Lambda	,496 ^b	4,000	216,000	,738
	Hotelling's Trace	,496 ^b	4,000	216,000	,738
	Roy's Largest Root	,496 ^b	4,000	216,000	,738
Spor Türü	Pillai's Trace	2,345 ^b	4,000	216,000	,056
	Wilks' Lambda	2,345 ^b	4,000	216,000	,056
	Hotelling's Trace	2,345 ^b	4,000	216,000	,056
	Roy's Largest Root	2,345 ^b	4,000	216,000	,056
Cinsiyet	Pillai's Trace	3,357 ^b	4,000	216,000	,011
	Wilks' Lambda	3,357 ^b	4,000	216,000	,011
	Hotelling's Trace	3,357 ^b	4,000	216,000	,011
	Roy's Largest Root	3,357 ^b	4,000	216,000	,011
Yaş*Spor Türü*Cinsiyet	Pillai's Trace	1,161 ^b	4,000	216,000	,329
	Wilks' Lambda	1,161 ^b	4,000	216,000	,329
	Hotelling's Trace	1,161 ^b	4,000	216,000	,329
	Roy's Largest Root	1,161 ^b	4,000	216,000	,329

Katılımcıların Spor yapma, yaş ve cinsiyet türü değişkenlerine göre MANOVA tablosunda değişkenler arasında etkileşim bulunamamıştır ($F_{(4,216)}= 1.16, p<.05$).

Tablo 4: Katılımcıların Kişilik Düzeyi ANOVA Tablosu

	Bağımlı değişkenler	df	Mean Square	F	Sig.
Yaş	Dışa Dönük	1	,044	,029	,865
	Nörötisizm	1	4,876	1,650	,200
	Psikotisizm	1	,096	,072	,789
	Yalan Söyleme	1	1,098	,557	,456
	Kişilik Genel	1	14,255	1,221	,270
Spor Türü	Dışa Dönük	1	7,738	5,082	,025*
	Nörötisizm	1	8,331	2,818	,095
	Psikotisizm	1	,176	,132	,717
	Yalan Söyleme	1	,551	,280	,598
	Kişilik Genel	1	,183	,016	,901
Cinsiyet	Dışa Dönük	1	8,225	5,402	,021*
	Nörötisizm	1	2,399	,811	,369
	Psikotisizm	1	4,113	3,085	,080
	Yalan Söyleme	1	3,699	1,878	,172
	Kişilik Genel	1	20,443	1,750	,187
Toplam	Dışa Dönük	227			
	Nörötisizm	227			
	Psikotisizm	227			
	Yalan Söyleme	227			
	Kişilik Genel	227			

$p(0.05/2=0.025)$

Bağımsız değişkenler arasında etkileşim bulunmadığı için ana etkiler incelenmiştir. ANOVA tablosuna göre bireysel etkilerin spor türü değişkenine göre kişilik alt boyutlarından dışa dönük boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<.05$).

Cinsiyet değişkenine göre kişilik alt boyutlarından dışa dönük boyutunda anlamlı farklılık bulunmuştur($p<.05$).

3. TARTIŞMA

İnsan, kendine has kültürel, zihinsel, psikolojik yapısı olan biyolojik bir varlıktır (Ridley, 2010). Bu nedenle sporcuların zihinsel ve duygusal olarak sahip olduğu durumlar, sporcunun performansı ile doğrudan ilişkili içerisindedir. Günümüzde, sporda performans, sporcunun müsabaka esnasında göstermiş olduğu fizyolojik, biyomekanik ve psikolojik verim olarak tanımlanmaktadır. Bu yüzden spor yapan bireyin yüksek ve verimli performansa ulaşması için hem psikolojik hem de fizyolojik yetilerinin geliştirilmesine ve amaca uygun bir biçimde belirli düzeye yükseltilmesine bağlı olmaktadır (Konter, 2003).

Çalışmanın bulguları incelendiğinde, kişilik düzeyleri açısından öğrencilerin toplam kişilik düzeyleri ile kişilik alt boyutlarından dışa dönük düzeylerinin orta seviyeye yakın oranda olduğu, kişilik alt boyutlarından nörötisizm ve psikotisizm düzeylerinin orta seviyede olduğu ve yalan boyutunun ise orta seviyenin üzerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Şar'ın (2016) yaptığı benzer bir çalışmada, dışa dönüklük ($ort=3,36$) ve nörötiklik ($ort=3,16$) sırasıyla en yüksek ortalama değerlere sahip özellikler olarak tespit edilmiş olması yapılan bu çalışmayla paralellik göstermemektedir.

Katılımcıların kişilik düzeylerinin, spor yapma türü, yaş ve cinsiyet değişkenleri arasında etkileşim bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($F_{(4,216)}= 1.16, p<.05$). Ancak ana etkiler incelendiğinde bireysel spor yapan öğrencilerin takım sporları yapan öğrencilere göre kişilik alt boyutlarından dışa dönük düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Shariati ve Bakhtiari'nin (2011) yapmış olduğu benzer bir çalışmada sporun bireylerin kişilik özellikleri üzerinde olumlu etkisinin olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca sporcu olanların olmayanlara göre daha olumlu kişilikte olduğunu belirlemişlerdir.

Cinsiyet değişkenine göre ise kişilik alt boyutlarından yine dışa dönük düzeyleri erkeklerin kadınlara göre daha fazla dışa dönük oldukları sonucuna varılmıştır. Böyle bir sonucun erkekler bakımından yüksek çıkmasında erkeklerin daha çok özgürlükçü bir yapıda hayatlarını devam ettirdikleri ve toplumsal olayların içerisinde bulunma isteklerinden kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir. Şar'ın (2016) yaptığı benzer bir çalışmada, kadınların erkeklere göre daha çok dışa dönük oldukları sonucuna varılmıştır. Yine başka bir çalışmaya göre ise bayanların erkeklere oranla dışa dönüklülük boyutunda daha yüksek puan aldığını belirtmiştir (Guszkowska 2004). Elde edilen bu bulgulara bakıldığında çalışmamızla bazılarının paralellik gösterirken bazılarının ise paralellik göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak; çalışmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin, kişilik düzeyleri açısından orta düzeyde kişilik düzeylerine sahip oldukları, kişilik alt boyutlarından dışa dönük kişilik boyut düzeylerinin orta seviyeye yakın oranda olduğu, ayrıca nörotisizm ve psikotisizm kişilik boyut düzeylerinin orta seviyede olduğu ve yalan kişilik boyutunun ise orta seviyenin üzerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kişilik düzeylerinin spor yapma, yaş ve cinsiyet arasında etkileşim açısından birbirleriyle etkileşim içinde bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Bu alanda değişkenler arasında ilişkiyi inceleyen daha fazla çalışmanın yapılmalıdır. Çünkü ilgili alan yazında ampirik çalışmaların eksikliği elde etmiş olduğumuz bulguların yorumlanmasını zorlaştırmıştır. Ayrıca diğer spor branşlarında yer alan oyuculara da bu tür çalışmalar uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- Adasal, R. (1979). *Normal ve Anormal Açından Psikososyal Yönleriyle Kişilik Ve Karakter Portreleri (Personality and character portraits from the view points of normality and abnormality)*. (2. Basım), İstanbul.
- Altıntaş, A. & Akalan, C. (2008). Zihinsel Antrenman Ve Yüksek Performans. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1,39-43.
- Borg, W.R. & Gall, M. (1989). *Educational research: An introduction*. New York: Longmen.
- Erdoğan, N. & Kocaekşi, S. (2015). Elit Sporcuların Sahip Olması Gereken Psikolojik Özellikler. *Türkiye Klinikleri Journal of Sport Science*, 7(2), 57-64.
- Eysenck, H.J. & Eysenck, S.B. (1975). *Manual of the Eysenck Personality Questionnaire (adult and junior)*. Hodder & Stoughton, London.
- Eysenck, S.B.G., Eysenck, H.J. & Barrett, P. (1985). A Revised Version of the Psychoticism Scale. *Pers Individ Dif*, 6: 21-29.
- Francis, L.J., Brown, L.B., Philipchalk, R. et al. (1992). The Development Of An Abbreviated Form Of The Revised Eysenck Personality Questionnaire (EPQR-A): Its Use Among Students in England, Canada, the USA and Australia. *Pers Individ Dif*, 13: 443-449.
- Graham, J., Hanton, S. & Connaughton, D. (2002). What Is This Thing Called Mental Toughness? An Investigation of Elite Sport Performers. *Journal Applied Sport Psychology*, 205-218.
- Guszkowska, M. (2004). Physical Activity And Gender As Factors Differentiating Personality Traits Of Adolescents. *Physical Education And Sport*, 48(3), 29-41.
- Karasar, N. (1995). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık.
- Konter, E. (2003). *Spor Psikolojisi Uygulamalarında Yanılgular ve Gerçekler*. (1. Basım) Ankara: Dokuz Eylül Yayınları, s. 31-37,
- Şar, N. Ş. (2016). Spor Yapan Ve Yapmayan Bireylerin Psikolojik Dayanıklılık Ve Kişilik Özelliklerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Ridley, M. G. (2010). *Bir Türün Yirmi Üç Bölümlük Otobiyoğrafisi*. (Çeviri: Mehmet Doğan, Nivart Taşçı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Shariati, M. & Bakhtiari, S. (2011). Comparison of Personality Characteristics Athlete And Non-Athlete Student, Islamic Azad University Of Ahvaz. *Procedia-Social And Behavioral Sciences*, 30, 2312-2315.
- Tazegül, Ü. (2014). Sporun Kişilik Üzerindeki Etkisinin Araştırılması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, Sayı: 25 , s. 537-544.
- Weinberg, R. S. & Gould, D. (2015). Introduction to Psychological Skills Training. *Foundations of Sport and Exercise Psychology* (s. 247-271).